

Duindieren over de brug

Natuurbrug Zandpoort volop in gebruik

Natuurbrug Zandpoort, in de verte ligt Zandvoort
Luchtfoto: The imageers

Zijn natuurbruggen effectief? Welke dieren maken er gebruik van? In Zuid-Kennemerland wordt op natuurbrug Zandpoort sinds 2014 geteld en gemeten. Wat blijkt? Veel dieren weten deze natuurbrug inmiddels te vinden.

Tekst:

Vincent van der Spek, Dick Groenendijk,
Koosje Lever en Ruud Luntz

Eind 2013 werd natuurbrug Zandpoort opgeleverd, de ecologische en recreatieve verbinding tussen de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) en Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) over de drukke Zandvoortse laan. Het is de eerste in een serie van drie natuurbruggen in de duinen van Zuid-Kennemerland, die straks 7000 ha duinnatuur met elkaar verbinden. Voor zover bekend zijn dit de eerste bruggen ter wereld die duinnatuur met elkaar verbinden. Om iets te kunnen zeggen over het gebruik van de brug is een monitoringplan opgesteld voor de periode 2014-2018.

All animals are equal...

...but some animals are more equal than others. De brug is dus bedoeld voor alle soorten. Hoewel? De provincie heeft een hek op de brug geplaatst, om passage van damherten vanuit de AWD richting NPZK te voorkomen. Dit is een

tijdelijke maatregel. In 2013 schreven we in DUIN over deze brug dat er nog geen oplossing was voor de damhertenproblematiek. Die is er inmiddels wel. Sinds het voorjaar van 2016 wordt de damhertpopulatie aan weerszijden van de brug door middel van afschot beheerd. Zodra de populatie tot een aanvaardbaar niveau is teruggebracht, wordt het hek verwijderd. Andere dieren (behalve ree) kunnen de brug via gaten in het hek gewoon passeren.

Gidssoorten

De brug is aangelegd voor alle soorten van bloemrijke duingraslanden. In het monitoringsprogramma zijn 22 zogenaamde gidssoorten benoemd. Het idee is dat als deze soorten gebruik maken van de brug, ook de andere soorten van het habitatype kunnen passeren. Enkele soorten worden pas op langere termijn verwacht, zoals wijngaardslak en hazelworm.

Bij oplevering was de brug kaal. Om de ontwikkeling van de vegetatie op de brug tot kalkrijk duingrasland op gang te brengen is het opgebrachte schone duinzand vermengd met gebiedseigen duingraslandplaggen. Daarnaast zijn enkele (nu nog omrasterde) plantvakken aangelegd met duindoorn, meidoorn en zomereik. Anderhalf jaar na de aanleg van de brug, in de zomer van 2015, bleek de vegetatie zich goed ontwikkeld te hebben in de richting van het gewenste kalkrijke duingrasland. In de daaropvolgende winter is op de brug aan de westzijde een stobbenwal aangebracht. Welke dieren weten de brug inmiddels te vinden?

Konijnen, vossen en muizen

Op de brug maken twee camera's beelden van passerende zoogdieren en sinds mei 2016 maakt een speciale camera-val in de stobbenwal foto's van marters en andere kleinere dieren als (spits)muizen, reptielen en amfibieën. Wat blijkt? Damherten bezoeken de natuurbrug in groten getale, maar zij kunnen er niet langs. Konijnen leven op de brug, maar passeren amper of niet. Alleen vossen en (spits)muizen passeren de brug in behoorlijke aantallen. Dat niet alles te sturen is, blijkt uit een op de Zandvoortselaan doodgereden boomarter in april 2015, op zo'n 650 meter van de brug.

Zandhagedis en gewone pad

Om reptielen en amfibieën te tellen zijn 30 dakpannen neergelegd waaronder zij zich kunnen verschuilen. Door deze regelmatig om te draaien kunnen we zien welke soorten gebruik maken van de brug. Na de aanleg van de stobbenwal blijken de dakpannen niet meer in trek. De stobbenwal werkt veel beter voor reptielen en amfibieën. Er zijn hier met de camera alleen al in 2016 zestien zandhagedissen waargenomen en vijf gewone padden. Onder de dakpannen werd niets meer waargenomen, deze methode is nu gestopt.

Sprinkhanen, dagvlinders, libellen

Twee- tot driemaal per zomer worden bij warm en zonnig weer de aantallen van alle soorten sprinkhanen, libellen en vlinders op de hele brug geteld, plus dagactieve nachtvlinders en de gidssoort basterdzandloopkever. Insecten leven volop op de brug. Van de zeven soorten waargenomen sprinkhanen was de bruine sprinkhaan de talrijkste, gevolgd door blauwvleugelsprinkhaan en knopsrietje. We telden elf soorten dagvlinders op de brug. De drie talrijkste soorten waren het klein koolwitje, de kleine vuurvlieder en het icarusblauwtje. Libellen - tot nu toe zeven soorten - gebruiken de brug om te zonnen en te jagen. De basterdzandloopkever is ook veel gezien tijdens de insectentellingen, vooral in 2015, evenals harkwespen.

Wel en nog niet over de brug

Van de 22 gidssoorten hebben er zeventien de brug al weten te vinden. Dat is sneller dan wij verwacht hadden. Maar er zijn ook soorten die tot op heden nog niet op de brug zijn aangetroffen. Dit zijn wijngaardslak, hazelworm, eekhoorn en boomarter. Mogelijk hebben zij meer moei-

Ligging van de drie natuurbruggen in de duinen van Zuid-Kennemerland (met links Zandvoort en rechts Haarlem): Zandpoort (2013) en de toekomstige bruggen Zeepoort (eind 2017) en Duinpoort (2018). Duinbehoud heeft rond 2000 adviezen geschreven voor de realisatie van deze natuurbruggen. Natuurbrug Zandpoort is het resultaat van een samenwerking tussen Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK), Natuurmonumenten, Puur Water en Natuur (PWN), Waternet, de Provincie Noord-Holland en de gemeente Zandvoort. **Kaartje: Provincie Noord-Holland.**

te om de brug te vinden of schuwen ze een daadwerkelijke oversteek. De toekomst zal ons leren of ze de brug(gen) gaan gebruiken.

Zijn de bruggen effectief?

Met deze monitoringsopzet wordt het gebruik van de natuurbrug onderzocht. Daarmee kunnen we echter nog niets zeggen over de *effectiviteit*: vindt bijvoorbeeld daadwerkelijk uitwisseling tussen populaties plaats? In de toekomstige monitoring wordt gezocht naar mogelijkheden om ook de effectiviteit van de drie natuurbruggen in Zuid-Kennemerland te onderzoeken. •

Zonder vrijwilligers, stagiairs, collega's, onderzoekers en Prins Bernard Cultuurfonds was de monitoring niet mogelijk geweest. Dit artikel is een bewerking van de volledige versie die verschenen is in Tussen Duin en Dijk.

Vincent van der Spek is ecooloog bij Waternet,
Dick Groenendijk is ecooloog bij PWN,
Koosje Lever werkt bij Provincie Noord-Holland en
Ruud Luntz is boswachter monitoring bij Natuurmonumenten.